

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2001-2002

20 november 2001

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING EN WETENSCHAPSBELEID

Interpellatie van de heer Didier Ramoudt tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over verkeersopvoeding en de mogelijkheid van een fietsopleiding op de lagere school
Met redenen omklede motie

Vraag om uitleg van de heer Walter Vandenbossche tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het statuut van onderwijzer

Vraag om uitleg van de heer Gilbert Vanleenhove tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de mogelijke uitbreiding van de OKAN-toelatingsvoorwaarden zodat ook Nederlandsonkundige kinderen van Belgische nationaliteit onder bepaalde voorwaarden kunnen instromen

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de luchtkwaliteit in de scholen

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de plaats van de KU Brussel in het universitaire landschap

Vraag om uitleg van de heer Dirk De Cock tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de problematiek van overzitten in het middelbaar onderwijs

Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid

Dinsdag 20 november 2001

VOORZITTER : De heer Gilbert Vanleenhove

– *De interpellatie wordt gehouden om 14.15 uur.*

Interpellatie van de heer Didier Ramoudt tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over verkeersopvoeding en de mogelijkheid van een fietsopleiding op de lagere school

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Ramoudt tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over verkeersopvoeding en de mogelijkheid van een fietsopleiding op de lagere school.

De heer Ramoudt heeft het woord.

De heer Didier Ramoudt : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, er wordt al een hele tijd geprobeerd om het fietsgebruik in ons land te promoten. Er zijn al heel wat maatregelen genomen. Ik denk bijvoorbeeld aan de verlaging van de BTW op de fietsherstellingen, de ingevoerde fietsvergoeding voor woon-werkverkeer, de kredieten voor de aanleg van fietspaden, enzovoort. Waarschijnlijk zal er in de komende periode nog een hele resem maatregelen volgen. Het is echter niet zo evident om de mensen te motiveren meer de fiets te gebruiken. Net zoals bij andere diepgewortelde gewoonten, vraagt het laten staan van 'koning Auto' een grondige mentaliteitswijziging. Werken aan zo'n mentaliteitsverandering gebeurt best op een zo jong mogelijke leeftijd. Daarom kan men dus ook het fietsgebruik best op een zo jong mogelijke leeftijd bevorderen.

Een van de factoren die een invloed hebben op het al dan niet gebruiken van de fiets, is uiteraard de verkeersveiligheid. Het spreekt dan ook voor zich dat de verkeersveiligheid voor fietsers drastisch moet verbeteren. Zo blijkt uit de jaarverslagen van het Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid

voor de jaren 1999 en 2000 dat, na de bestuurders en passagiers van personenauto's, de grootste groep verkeersslachtoffers de fietsers zijn. Bij een tussentijds verslag, daterend van juli jongstleden, valt een daling op van het aantal doden en ernstig gewonden bij de voetgangers en fietsers, maar een jaarlijks slachtofferaantal dat de 7.000 overstijgt, blijft hoe dan ook onaanvaardbaar.

Zoals eerder vermeld, moet het fietsgebruik van jongs af aan worden bijgebracht. Kinderen moeten gesensibiliseerd worden om nog meer de fiets uit de stalling te halen. Vooraleer we die sensibilisering kunnen uitvoeren, moeten wij als verantwoordelijken er echter voor zorgen dat de kinderen veilig kunnen fietsen in het verkeer. We kunnen dit doen door een aantal infrastructurele werken, die de fietser een veiliger verkeersdeelname garanderen. Het is echter ook nodig om aandacht te hebben voor de vaardigheden, competenties en houdingen die de fietsers nodig hebben om ten eerste te kunnen fietsen en ten tweede op een verantwoorde en veilige manier te kunnen fietsen.

Onlangs heb ik met collega's uit de werkgroep Mobiliteit van de Senaat bij een fietswerkbezoek aan een aantal verkeersknooppunten in Brussel de problemen van de fietser aan den lijve kunnen ondervinden. Voor iemand die geen ervaring heeft of voor iemand van wie de ervaring door de tand des tijds en des levens is afgebrokkeld, is het geen sinecure om zonder kleerscheuren door het verkeer te fietsen.

In het onderwijs staan er wel verkeerslessen op het programma en op de website van het departement Onderwijs kan men talrijke omzend- en aanbevelingsbrieven raadplegen. Die regelen naar de scholen, de leerkrachten en de ouderverenigingen de organisatie en de belangrijkheid van de verkeersopvoeding. De praktijk leert ons echter dat ze dikwijls in het verdomhoekje geraken en plaats moeten ruimen voor cognitieve vakken.

Ramoudt

Daarom zouden er daarnaast nog meer praktijkgerichte verkeerslessen moeten worden ingevoerd. De kinderen krijgen in de lagere school wel eens het bezoek van de rijkswacht – nu de federale verkeerspolitie – die hun onder meer de verkeersregels bijbrengt, al dan niet aan de hand van praktische voorbeelden. Dit beperkte bezoek blijkt echter niet voldoende als men de talloze jonge slachtoffers ziet die elk jaar opnieuw in ons verkeer sneuvelen.

Mevrouw de minister, het staat buiten kijf dat het autoverkeer door zijn snelheid en densiteit de grote boosdoener is. Ik denk echter dat hier toch ook eens dient te worden gezegd dat dit niet enkel en alleen de schuld is van de automobilisten. Ook de fietsers zelf, weliswaar in mindere mate, zorgen door roekeloos rijgedrag of door gebrek aan kennis van de vigerende verkeerswetgeving voor een toenemende verkeersonveiligheid.

Daarom ben ik de mening toegedaan dat de praktische verkeerslessen door de politie of door anderen op de scholen frequenter moeten plaatsvinden en dat er werk moet worden gemaakt van een gestructureerde theoretische en praktische fietsopleiding met een bijbehorend bekwaamheidsbrevet. Dit moet gebeuren binnen de eindtermen en het lessenpakket van het basisonderwijs.

Louter de verkeerstekens kennen, volstaat namelijk niet om aan het verkeer te kunnen deelnemen. Kinderen hechten veel belang aan wat ze zien. Zo laten ze zich snel afleiden en onderschatten ze veel gevaren, vooral in complexe situaties. Aangezien ze klein van gestalte zijn, worden ze door andere verkeersdeelnemers, zowel door automobilisten als door andere zwakke of minder zwakke weggebruikers, gemakkelijk over het hoofd gezien.

Ouders moeten een kind de tijd geven om zijn weg te vinden in de onbekende en ingewikkelde verkeerswereld. Veel ouders laten hun kind te vroeg fietsen in het verkeer. Ze vergeten dat kinderen gelijktijdig op pedalen moeten duwen, evenwicht moeten houden, rechtuit moeten fietsen en letten op andere verkeersdeelnemers, snelheid en verkeerstekens. Bovendien moeten ze voortdurend in staat zijn te remmen en te stoppen. Dat kan pas worden bereikt door veel te oefenen. Dit moet eerst buiten het verkeer gebeuren. Het blijkt dat kinderen vooral fietsongevallen dichtbij huis hebben.

Indien de kinderen in schoolverband een fietsopleiding zouden kunnen krijgen en een daarbij horend fietsbrevet, investeert men eigenlijk in het fietsverkeer van de toekomst. Als kinderen reeds vanaf jonge leeftijd gestructureerd geconfronteerd worden met het verkeer, zullen ze hoogstwaarschijnlijk een meer kwalitatieve opleiding krijgen dan nu het geval is. Bovendien was er sprake van om ook het theoretisch gedeelte van de autorijlessen in te schrijven in het schoolleerplan. Een dergelijke maatregel zal tot een betere kennis van het verkeer leiden.

We stellen dagelijks vast dat iedere deelnemer aan het verkeer er een andere houding op nahoudt. De voertuigen vinden dat ze meer ervaring hebben, de zwakke weggebruiker vergeet nogal eens dat hij op een evenwaardige manier aan het verkeer moet deelnemen. De zwakke weggebruiker is soms medeveroorzaker van ongevallen omdat hij de verkeersreglementering niet van toepassing vindt op zichzelf. Dagelijks zie ik mensen door het rode licht het zebrapad oversteken. Er moet een mentaliteitswijziging komen en die moet van jongs af worden aangeleerd. Iedereen die aan het verkeer deelneemt, moet dezelfde regels naleven. Kinderen tussen 8 en 12 jaar zijn erg ontvankelijk voor de verkeersmaterie en het is dan ook erg belangrijk dat dit in het onderwijs wordt opgenomen.

Heeft de minister zicht op de effectieve uitvoering van een gestructureerde verkeersopvoeding op de basisscholen ? Zo ja, wat zijn de bevindingen ? Zo neen, welke maatregelen treft de minister om daaraan te verhelpen ? Ziet de minister de mogelijkheid om in de eindtermen van het basisonderwijs een gestructureerde fietsopleiding in te schrijven, met daaraan gekoppeld een fietsbrevet ? Dit moet evenwel zonder een verplichtend karakter zijn, maar veeleer de kinderen extra motiveren. Ik maak hierbij de vergelijking met het zwembrevet. Zo ja, binnen welke termijn zal dit dan gebeuren ?

In het regeerakkoord staat onder het luik 'bevorderen van de verkeersveiligheid' een kleine rubriek met betrekking tot startbaanprojecten. Dat opent de mogelijkheid dat 'startbaners' een project toegewezen kunnen krijgen met betrekking tot verantwoordelijkheidsgevoel in het verkeer.

De voorzitter : De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, de vraag van de heer Ramoudt is terecht. Verkeersveiligheid van kinderen is inderdaad een belangrijke materie. Vier anthraxdoden in Amerika is wereldnieuws, terwijl

Van Dijk

er dagelijks kinderen sterven op de weg zonder dat we daar nog bij stilstaan.

Deze problematiek bevindt zich, zoals de heer Ramoudt zei, in het spanningsveld tussen de opdracht van het onderwijs en de verantwoordelijkheid van de ouders. Ik heb ooit gezien dat een kleuter met zijn fietsje naar school reed, begeleid door zijn moeder in de auto.

In het basisonderwijs wordt er al heel wat aan gedaan. Fietsen heeft veel te maken met behendigheid, maar op welke leeftijd is een kind ook verantwoordelijk genoeg om zich alleen, of zelfs onder controle, met een fiets op de baan te begeven? Fietsen vereist niet alleen de behendigheid om te sturen, maar ook een notie van de verkeersregels, enzovoort.

Toen ik nog les gaf, werd er eens een pedagogische studiedag gehouden over verkeersopvoeding en over fietsbehendigheid in het bijzonder. De vergelijking die de inspecteur toen maakte, is me altijd bijgebleven. Als een kind op school een dt-fout maakt of zegt dat vier maal drie dertien is, dan wordt hij op zijn fout gewezen, maar daar blijft het dan ook bij. Een fout in het verkeer kan echter dramatische gevolgen hebben.

We moeten op deze problematiek blijven hameren, maar ook rekening houden met dat spanningsveld tussen de verantwoordelijkheden van de ouders en die van de school.

De voorzitter : De heer Van Nieuwkerke heeft het woord.

De heer André Van Nieuwkerke : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik sluit me volgaarne aan bij de interessante interpellatie van de heer Ramoudt. Ik wil de kwestie echter ook in een breder perspectief bekijken.

Het is inderdaad nodig dat kinderen leren fietsen in goede omstandigheden, maar vooral in de grote steden is er daarvoor weinig plaats. De school speelt een belangrijke rol, maar heeft niet altijd een aangepaste accommodatie om met jonge kinderen te gaan fietsen.

Op zich is het interessant om na te denken over een fietsopleiding. Er is niet alleen behoefte aan verkeersopvoeding en aan ontwikkeling van behendigheden en vaardigheden, maar ook aan sensibilisatie voor fietsgebruik. Daar heeft niet alleen

het onderwijs mee te maken, het heeft ook zijn belang voor de sportbeleving. Het leren fietsen zelf is belangrijk. Bovendien is het gezond, omdat het beweging is, wat aansluit bij een traditie in Vlaanderen. Door omstandigheden gaat het fietsgebruik echter achteruit.

Daarnaast speelt fietsgebruik een rol in de mobiliteit. Iedereen weet dat voor verplaatsingen van minder dan vijf kilometer de fiets het efficiëntst is. Door voor die afstanden de fiets te nemen, zijn er minder auto's op de baan, komt er ruimte vrij en neemt de veiligheid toe.

Op sommige plaatsen in Vlaanderen heeft de Vlaamse Wielerbond het initiatief genomen hier en daar een wielersbaan aan te leggen. Die banen zijn niet alleen bedoeld om de vreugde van het wielrennen te smaken, maar ook voor verkeersopvoeding. Deze interpellatie kan de regering, en in het bijzonder de ministers van Onderwijs en Mobiliteit, ertoe aanzetten na te denken over de ontwikkeling van een infrastructuur, eventueel in samenwerking met de Wielerbond.

Daarmee kan worden tegemoetgekomen aan de behoefte die de heer Ramoudt heeft gesignaleerd. Bijvoorbeeld het onderwijs zou er gebruik van kunnen maken. Op dit moment is er immers, vooral in grootsteden, geen plaats om op een degelijke manier met de fiets te leren omgaan en de gevaren ervan te leren kennen.

De voorzitter : De heer Ramon heeft het woord.

De heer Frans Ramon : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, de hier gemaakte vergelijking met het zwembrevet intrigeert me. Het is nog steeds eenvoudiger in een zwembad te leren zwemmen dan op straat te leren fietsen. Er is een belangrijk verschil tussen de twee. Het is niet door kinderen vaardigheden en kennis bij te brengen en door extra controles dat ze in het verkeer veiliger zullen fietsen. Het gaat nog steeds om kinderen en dat zijn heel zwakke weggebruikers die zich onvoorspelbaar kunnen gedragen in het verkeer. Ik denk dat er voor Onderwijs een belangrijke taak is weggelegd inzake sensibilisering van volwassenen die zich in het verkeer roekeloos gedragen.

Het is natuurlijk waar dat we op dit ogenblik in een vicieuze cirkel zitten. Ouders laten hun kinderen niet met de fiets naar school gaan, omdat het op de weg te gevaarlijk is. De kinderen worden dus met de auto gebracht, waardoor het op de weg nog drukker wordt. Zolang we aan die situatie niets veranderen, komen we niet verder.

Ramon

Er zijn een aantal goede initiatieven. Fietspooling is er daar een van. Ouders gaan samen met een aantal kinderen met de fiets naar school. Zo kunnen ze in de praktijk ervaring opdoen. Dat zou gestimuleerd kunnen worden door de gemeenten of door andere overheden.

Ik zeg niet dat de hier vermelde bekommernissen onterecht zouden zijn. Iedereen heeft die bekommernissen immers. Kinderen blijven voor mij echter wel zwakke weggebruikers die de kans moeten krijgen om in het verkeer zelf een aantal vaardigheden te leren. Door kinderen op school op een artificiële manier fietsvaardigheden bij te brengen, lossen we niet echt iets op. Het kan een eerste stap in de goede richting zijn, maar uiteindelijk moet de klemtoon voor mij op het verkeer zelf liggen en op de mogelijkheden voor de kinderen om er zich op een veilige manier in te begeven.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, collega's, de Inspectie Basisonderwijs bekijkt tijdens de doorlichtingen steeds de kwaliteit van het verkeersonderwijs, omdat het een onderdeel is van de eindtermen en de leerplannen in het basisonderwijs. Recent zijn er evenwel geen gegevens verzameld die specifiek betrekking hebben op het onderwerp dat hier aan de orde is. Dat heeft te maken met het globale karakter van de doorlichtingen.

In verband met het verkeersonderwijs stelt de inspectie meer algemeen vast dat scholen zich in de realiteit vaak nog steeds beperken tot technische en makkelijk aan te leren aspecten, zoals de verkeersborden. Het verkeer zelf komt trouwens wel expliciet aan bod tijdens leeruitstapjes, maar er is nog geen sprake van een systematisch werken met vooropgestelde doelen.

Ik kan wel een aantal positieve zaken vermelden. Zo zijn er steeds meer scholen die in samenwerking met de politie een verkeersweek organiseren. Op speelplaatsen worden ook regelmatig verkeersparken nagebouwd. In de lessen lichamelijke opvoeding wordt bovendien steeds meer aandacht besteed aan fietsvaardigheid. Dat gebeurt via oefeningen fietscontrole die zijn uitgewerkt door professor Van Assche van de Katholieke Universiteit Leuven.

Wat betreft de vraag over de mogelijkheid om in de eindtermen te voorzien in een gestructureerde fietsopleiding, kan ik zeggen dat er voor het basisonderwijs al eindtermen zijn in verband met fietsvaardigheid. Het gaat om de eindterm 6.13 en die heeft betrekking op het vak wereldoriëntatie. In die eindterm staat : 'De leerlingen beschikken over voldoende reactiesnelheid, evenwichtsbehoud en gevoel voor coördinatie en ze kennen de verkeersregels voor fietsers en voetgangers om zich zelfstandig en veilig te kunnen verplaatsen langs de hen vertrouwde weg.' Deze eindterm kwam tot stand op basis van de wetenschappelijke bevindingen naar aanleiding van onder andere onderzoek aan de Katholieke Universiteit Leuven. Uit die bevindingen blijkt dat men pas van veilig fietsgedrag kan spreken als het gaat om kinderen vanaf 12 jaar. Deze eindterm is dus verantwoord.

In eindterm 2.5, die betrekking heeft op het vak lichamelijke opvoeding, staat : 'De leerlingen kennen de mogelijke vormen van rollend en/of glijdend materiaal en weten er veilig mee om te gaan.' Het is belangrijk dat de leerlingen voldoende oefenmogelijkheden krijgen om met verschillende soorten rollend of glijdend materiaal veilig om te gaan.

Omwille van alles wat ik zojuist heb aangehaald, lijkt het mij niet nodig om extra eindtermen over fietsvaardigheid te formuleren. In verband met het fietsbrevet krijgt elk initiatief dat de realisatie van de eindtermen bevordert, uiteraard mijn steun. Toch hebben kinderen die op de basisschool zitten, meer behoefte aan oefenmogelijkheden. Dat is hier ook al aan bod gekomen.

Leerkrachten hebben nood aan didactische suggesties om doelgericht aan de fietsvaardigheden te werken in alle jaren van de basisschool. Didactische suggesties in verband met een fietsopleiding behoren niet tot mijn bevoegdheid, maar goede initiatieven kunnen we zeker steunen en aanmoedigen.

In de eindtermen voor het basisonderwijs kan bezwaarlijk een fietsopleiding worden ingeschreven, omdat in de eindtermen alleen wordt geformuleerd wat de leerlingen op het einde van de basisschooltijd moeten kunnen. In de leerplannen wordt een dergelijk opleiding echter wel uitgewerkt.

De eindtermen zijn dus het probleem niet. De concrete realisatie van de eindtermen door de leerkrachten is het probleem. Als overheid moeten we dus trachten hen te sensibiliseren en te wijzen op goede voorbeelden uit de praktijk. Leerkrachten

Vanderpoorten

kunnen daar veel uit leren en ze eventueel zelf gaan gebruiken.

Ook de rol van de ouders mag niet uit het oog worden verloren. Het is niet de school die voor de zoveelste keer een bijkomende opdracht moet opnemen. In de eerste plaats zijn de ouders verantwoordelijk. Hun gedrag in het verkeer moet een voorbeeld zijn voor hun kinderen.

De Vlaamse overheid heeft een project gesteund dat voorzag in startbanen voor mensen die rond verkeersveiligheid werken. Er werden 179 steden en gemeenten aangeschreven met de vraag om een startbaan in het leven te roepen. De werknemer die in zo'n startbaan belandt, is in de gemeente actief als gemachtigd opzichter voor scholen, bijvoorbeeld in verkeersparken. Binnenkort gaan de eerste startbanen aan de slag. Dit is slechts een nevenproject. In de eerste plaats moeten leerkrachten van de directie en volgens de leerplannen de mogelijkheid krijgen om de eindtermen, waarin genoeg aandacht wordt besteed aan deze kwestie, in praktijk te brengen.

De voorzitter : De heer Ramoudt heeft het woord.

De heer Didier Ramoudt : Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik merk dat u mijn bezorgdheid deelt.

Wat de rol van de ouders betreft, daag ik de commissieleden uit om een test af te leggen over het verkeersreglement. Niemand van ons zal het maximum halen en weinigen 80 percent. De gebrekkige kennis van het verkeersreglement is een algemene tekortkoming. De reglementering verandert ook in de loop der jaren. Veel ouders denken dat een zesjarig kind op het trottoir mag fietsen en een twaalfjarige niet. Dat is onzin. Een fietser mag nooit op het voetpad rijden. We mogen de ouders dus geen te grote rol toebedelen. Vaak zal het kind de ouders meer kunnen bijbrengen over het verkeersreglement dan omgekeerd.

Het zou wellicht interessant zijn om meer cijfers te verzamelen over de efficiëntie van de huidige maatregelen. Tot ze twaalf zijn, hebben kinderen een goede oriëntatie in ruimte en tijd. Een aantal essentiële zaken wordt hen echter nooit geleerd, zeker niet wat verkeersveiligheid betreft. We mogen er ook niet van uitgaan dat elk gezin over een fiets beschikt. Wie zich als fietser in het verkeer begeeft, heeft alle basiskennis en -vaardighe-

den van een voetganger nodig en nog iets meer, want hij of zij is sneller dan een voetganger.

Wij zullen hierover een met redenen omklede motie indienen.

Met redenen omklede motie

De voorzitter : Door de heer Ramoudt werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moet zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Walter Vandenbossche tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het statuut van onderwijzer

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Vandenbossche tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het statuut van onderwijzer.

De heer Vandenbossche heeft het woord.

De heer Walter Vandenbossche : Mevrouw de minister, als schepen van Onderwijs ben ik verantwoordelijk voor dertien onderwijsinstellingen. Daarnaast ben ik voorzitter van de grootste vrije Vlaamse school in Brussel. Daardoor heb ik gemerkt dat er nog een aantal pijnpunten zijn.

Het lerarentekort is schrijnend in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Nog steeds bestaat er drempelvrees bij de leerkrachten om in Brussel te komen werken. Daarbij hebben scholen uit de Vlaamse Rand leerkrachten uit hun gemeente die in Brussel werkten, persoonlijk uitgenodigd om uren in de plaatselijke scholen over te nemen. Dat heeft het tekort in Brussel nog vergroot. Verschillende Brusselse scholen hebben dergelijke overplaatsingen slechts toegestaan op voorwaarde dat er voor vervanging werd gezorgd. Ze kwamen echter tot de bepaald onaangename vaststelling dat vrijwillig ontslag mogelijk is met een vooropzeg van zeven dagen.

Vandenbossche

Mevrouw de minister, privé-werknemers met een vergelijkbaar inkomen en verantwoordelijkheid zijn gebonden door het niet-concurrentiebeding en zeer lange opzegtermijnen. De scholen uit de Rand hebben misbruik gemaakt van de wetgeving om hun eigen belangen te vrijwaren. Ze hebben geen acht geslagen op de intentie van de decretale regels, het belang van de school en dat van het kind. Op het terrein slaat men een noodkreet. Men wil dat het beleid wordt gewijzigd, zodat dergelijke situaties kunnen worden voorkomen.

Mijn vragen zijn vrij eenvoudig, mevrouw de minister. Hebt u dit verhaal reeds gehoord? Is het u via andere circuits ter ore gekomen? Vindt u dat iets typisch voor het hoofdstedelijk gewest? Hoe reageert u hier beleidsmatig op? Hebt u de intentie om ervoor te zorgen dat de ratio legis wordt toegepast?

Ik zeg niet dat het vrijwillig ontslag niet meer mogelijk is. Ik vind echter dat het niet door de beugel kan dat het vrijwillig ontslag enkel wordt gebruikt om de eigen situatie te verbeteren, terwijl men voorbij gaat aan het belang van de school en van het kind.

De voorzitter : De heer Moreau heeft het woord.

De heer André Moreau : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, als ik de heer Vandenbossche goed heb begrepen, wil hij zeggen dat de opzegtermijn voor de leerkracht zeven dagen bedraagt en dat hij dat te kort vindt.

De voorzitter : De heer Vandenbossche zegt dat u dat goed hebt begrepen.

De heer André Moreau : Mijnheer Vandenbossche, u weet evengoed als iedereen dat het arbeidsrecht de werknemer meer beschermt dan de werkgever. Volgens dit principe heeft een werknemer inderdaad slechts een korte periode om zijn opzeg te geven. Voor de werkgever is de termijn veel langer. Ik wil dus aangeven dat men het arbeidsrecht moeilijk kan veranderen in het nadeel van de werknemer.

De heer Walter Vandenbossche : U antwoordt in de plaats van de minister. Ik had graag het antwoord van de minister gehoord.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Ik wil het eerst in het algemeen over de Brusselse situatie hebben. Deze is inderdaad moeilijker dan die in de rest van Vlaanderen. Voor het vinden van personeelsleden zijn de problemen groter in Brussel dan in de rest van Vlaanderen. Ik stel vaak vast dat problemen die zich in het Vlaamse onderwijs voordoen, in versterkte mate voorkomen in Brussel. De taalproblematiek is een van de oorzaken hiervan.

Dan zal ik nu antwoorden op uw gerichte vragen. Zowel voor de tijdelijk aangestelde als voor de vastbenoemde personeelsleden is de mogelijkheid tot vrijwillig ontslag ingeschreven in de decreten van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van sommige personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs en de gesubsidieerde centra voor leerlingenbegeleiding en betreffende de rechtspositie van bepaalde personeelsleden van het gemeenschaps-onderwijs.

Artikel 25 voor het gemeenschapsonderwijs en artikel 26 voor het gesubsidieerd onderwijs van de respectieve decreten rechtspositie bepalen dat tijdelijk aangestelde personeelsleden vrijwillig ontslag kunnen nemen mits inachtneming van een minimale opzegtermijn van 7 dagen. Een dergelijke ontslagmogelijkheid op vrijwillige basis is ook ingeschreven in artikel 88 voor het gemeenschapsonderwijs en artikel 62 voor het gesubsidieerd onderwijs van dezelfde decreten. Voor vastbenoemden geldt daar een opzegtermijn van minstens 15 dagen.

Deze regels zijn in principe een toepassing van een algemeen rechtsbeginsel, met name het verbod op levenslange binding. Het contractueel of statutair ontnemen van de ontslagmogelijkheid aan een personeelslid is strijdig met de openbare orde en is derhalve nietig. Artikel 1780 van het burgerlijk wetboek bepaalt dat 'men zijn diensten slechts voor een tijd of voor een bepaalde onderneming kan verbinden'. Dit betekent dat men wel beperkingen kan aanbrengen aan de mogelijkheid om een einde te stellen aan zijn verbintenis, in casu een arbeidsovereenkomst of een statuut. De beperkingen van het ontslagrecht mogen echter niet zo ver gaan dat de uitoefening van het ontslagrecht zelf absoluut onmogelijk wordt. Ook in de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, die nauw aanleunt bij het algemene principe vervat in artikel 1780 van het burgerlijk wetboek, bepaalt artikel 7 dat de arbeidsovereenkomst wordt gesloten hetzij voor bepaalde tijd of voor een duidelijk omschreven werk, hetzij voor onbepaalde tijd. Zij kan nooit voor het leven worden gesloten.

Vanderpoorten

De voormelde artikels uit de decreten rechtspositie zijn een toepassing van deze algemeen geldende regels. Een wijziging van de decreten rechtspositie, in de zin van een uitsluiting van de mogelijkheid tot ontslag hetzij door de werkgever, hetzij door de werknemer, is juridisch niet mogelijk want nietig.

Een andere zaak is het verbeteren van de werkomstandigheden zodat die situatie zich niet meer voordoet. Dat is volgens mij de echte uitdaging waar we voor staan. Die wordt natuurlijk bemoeilijkt door het lerarentekort. Ik denk dat we in ieder geval specifiek voor de Brusselse situatie de komende maanden moeten nagaan welke mogelijkheden we hebben om de arbeidsomstandigheden van de leerkrachten te verbeteren.

De voorzitter : De heer Vandenbossche heeft het woord.

De heer Walter Vandenbossche : Mevrouw de minister, mijn pleidooi ging natuurlijk niet over het opheffen van het ontslagrecht, maar wel over het vastleggen van een redelijke ontslagtermijn, om te voorkomen dat er een organisatorische wanorde ontstaat in de scholen.

In tegenstelling tot wat mijn achtbare collega hier heeft gezegd, bestaat er in de privé-sector ook een ontslagrecht. Er is echter een veel langere opzegtermijn, al naargelang het inkomen, en is er het niet-concurrentiebeding dat meespeelt. Ik weet dat we dat op een genuanceerde manier moeten bekijken voor de publieke sector en het onderwijs.

Ik pleit ervoor dat ernstig wordt onderzocht hoe het ontslagrecht weliswaar kan worden behouden, maar toch in redelijke termijnen vastgelegd. Op die manier zal iemand die uit eigenbelang ontslag neemt, toch eens nadenken voor hij de school in wanorde brengt. Daar gaat het fundamenteel over.

Minister Marleen Vanderpoorten : We zullen zien hoe we dit kunnen verhelpen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *De heer André Van Nieuwkerke treedt als voorzitter op.*

Vraag om uitleg van de heer Gilbert Vanleenhove tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de mogelijke uitbreiding van de OKAN-toelatingsvoorwaarden zodat ook Nederlandsonkundige kinderen van Belgische nationaliteit onder bepaalde voorwaarden kunnen instromen

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Vanleenhove tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de mogelijke uitbreiding van de OKAN-toelatingsvoorwaarden zodat ook Nederlandsonkundige kinderen van Belgische nationaliteit onder bepaalde voorwaarden kunnen instromen.

De heer Vanleenhove heeft het woord.

De heer Gilbert Vanleenhove : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, het onthaaljaar voor anderstalige nieuwkomers heeft tot doel om leerlingen die sinds korte tijd in België verblijven en nog geen Nederlands kennen, op te vangen en ze zo snel mogelijk onze taal aan te leren. Er wordt naar gestreefd om die leerlingen te integreren in de onderwijsvorm en studierichting die het beste bij hun mogelijkheden aansluit. Dat betekent dat de toelatingsvoorwaarden om als regelmatige leerling in een onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers opgenomen te kunnen worden, het eigenlijk niet mogelijk maken dat Nederlandsonkundige kinderen van Belgische nationaliteit er les kunnen volgen.

Aan onze kust worden onderwijsinstellingen met een dergelijke onthaalklas nochtans vrij vaak geconfronteerd met de vraag van Waalse gezinnen – die veelal om sociale redenen aan de Vlaamse kust komen wonen – om hun kinderen ook via dit onthaaljaar in staat te stellen zo snel mogelijk Nederlands te leren. Op die manier zouden ze snel kunnen integreren in de onderwijsvorm en studierichting die het nauwst aansluit bij hun individuele capaciteiten.

Volgens mijn informatie gaat het daarbij in de meeste gevallen om eenoudergezinnen waarbij de ene partner vanuit Wallonië met de kinderen naar de kust is verhuisd, of om nieuw gevormde gezinnen waarbij na een scheiding de ene Franssprekende partner met de kinderen intrekt bij een Vlaamse man of vrouw. Doorgaans gaat het ook om minder-gegoeden en lagergeschoolden, vaak ook om gezin-

Vanleenhove

nen zonder beroepsinkomen die moeten leven van sociale uitkeringen. De regelgeving belet de scholen om op de vraag van die gezinnen in te gaan. Zo ontstaat eigenlijk een vorm van discriminatie met kinderen die in Vlaanderen wonen en er onderwijs volgen.

Beschikt de minister over cijfers die de omvang van het probleem kunnen schetsen ? Zoniet, is ze bereid om de betrokken scholen hierover te enquêteren ? Heeft de minister bezwaren tegen het versoepelen van de toelatingsvoorwaarden, zodat ook Nederlandsonkundige kinderen van Belgische nationaliteit van het OKAN-aanbod kunnen genieten ? Dit moet natuurlijk onder strikte voorwaarden gebeuren om misbruiken uit te sluiten. Is de minister bereid de mogelijkheden voor een dergelijke versoepeling te onderzoeken ?

De voorzitter : De heer Van Dijk heeft het woord.

De heer Kris Van Dijk : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, in het verleden is al vaker gewezen op tekortkomingen dienaangaande. De vragen van de heer Vanleenhove treed ik bij : anderstaligen zijn anderstaligen. Ik kan wel bijna voorspellen dat in uw antwoord ook een andere problematiek aan de orde zal komen, met name de Brusselse Rand of Brussel zelf.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, momenteel beschik ik niet over cijfers waaruit ik kan afleiden welke leerlingen met Belgische nationaliteit Franstalig zijn en op welke school ze zitten. U zult begrijpen uit mijn verder antwoord dat dit misschien ook niet aan alle scholen gevraagd moet worden. Ik ben mij wel bewust van het probleem.

In de regelgeving inzake anderstalige nieuwkomers kan ik nu reeds afwijkingen toestaan, zowel in het basis- als in het secundair onderwijs op de nationaliteitsvereiste. Ik doe dit in hoogst uitzonderlijke gevallen waarin het te verantwoorden is dat een leerling als anderstalige nieuwkomer wordt ingeschreven. Een voorbeeld uit het recente verleden. Twee Belgische kinderen wiens ouders Turkse roots hebben, keren met die ouders op jonge leef-

tijd naar Turkije terug en zitten bijgevolg nooit in een Vlaamse school. Bij een natuurramp komen deze ouders om en de kinderen worden door een in België wonende oom opgevangen en gaan daarvoor in Vlaanderen naar school.

Het was mogelijk deze kinderen in te schrijven als anderstalige nieuwkomers omdat er een afwijking werd toegestaan. Dat is dus wel een heel uitzonderlijke situatie. Deze afwijkingen geef ik in principe niet voor de groep die u aanhaalt, niet alleen omdat deze regelgeving er initieel niet voor bedoeld is, maar ook en vooral omdat het hier in de Belgische context bezwaarlijk om nieuwkomers gaat.

Wel besteden mijn kabinet en de administratie bij het hertekenen van het gelijke kansenbeleid binnen onderwijs specifiek aandacht aan deze problematiek. Zo is er het idee om bij het ondersteuningsbeleid aan scholen de indicator thuistaal in combinatie met een aantal andere kansarmoede-indicatoren op te nemen zodat de groep die u aanhaalt, zijnde Belgische anderstaligen uit een kansarme groep, gevat zouden worden door dit nieuwe ondersteuningsaanbod, en zodat de scholen die deze leerlingen inschrijven, hiervoor extra zouden worden ondersteund. Op die manier kan er aandacht worden geschonken aan de specifieke problematiek.

De voorzitter : De heer Vanleenhove heeft het woord.

De heer Gilbert Vanleenhove : Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. Het stelt me enigszins gerust dat u binnen het gelijke kansenbeleid oplossingen ziet voor dit probleem. Ik wil echter wel de volgende opmerking maken. U zegt dat het geen nieuwkomers zijn binnen het Belgische landschap. Ik zou juist zeggen dat het wel degelijk nieuwkomers zijn binnen het Belgische landschap. Ze komen immers vanuit het buitenland Wallonië in Vlaanderen wonen. Er is dus toch wel enige gelijkschakeling te bespeuren.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *De heer Gilbert Vanleenhove, voorzitter, treedt opnieuw als voorzitter op.*

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de luchtkwaliteit in de scholen

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Martens tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de luchtkwaliteit in de scholen.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, de omstandigheden waarin jonge mensen lessen volgen en deelnemen aan de activiteiten, zijn uiteraard zeer bepalend voor hun concentratie en voor de resultaten die ze neerzetten. Inzake klaslokalen zijn de kleur, de luchtkwaliteit, de temperatuur en de vochtigheidsgraad allemaal factoren die mee de concentratie bepalen. Daarover is al voldoende onderzoek verricht.

In mijn vraag heb ik het specifiek over het aspect van de luchtkwaliteit, meer bepaald over het aspect van het aanwezige CO₂-gehalte. Er zijn in ons land blijkbaar niet echt duidelijke normen op dat gebied. Het WTCB hanteert als criterium een maximum toelaatbaar CO₂-gehalte van 2.000 ppm. In het ARAB staat dat er een ventilatiegraad moet zijn ten bedrage van 11 tot 15 kubieke meter verse lucht per persoon en per uur.

In een aantal onderwijsinstellingen in de regio Mechelen werd enige tijd geleden een onderzoek uitgevoerd. Het gaat over scholen die aangesloten zijn bij de intercommunale Igemo en die gelegen zijn in de gemeenten Mechelen, Willebroek, Duffel, Sint-Katelijne-Waver, Bonheiden, Putte, Lier en Berlaar. In die scholen heeft men in de maanden oktober en november in 103 klaslokalen metingen verricht. Het ging hierbij om klaslokalen met een gemiddelde bezettingsgraad van 16 leerlingen, en de metingen werden genomen na twee uur les. De kinderen waren dus al twee uur in de klas aanwezig.

Wat stelt men dan vast ? Ik herhaal nog even dat het WTCB als criterium een maximum toelaatbaar CO₂-gehalte van 2.000 ppm hanteert. In 4 percent van de onderzochte klaslokalen zijn er op dat gebied geen problemen. Daar ligt het CO₂-gehalte tussen de 1.000 en de 1.500 ppm. Bij 3 percent van de metingen ligt het CO₂-gehalte tussen de 1.500 en de 2.000 ppm. Bij 8 percent van de metingen werd er echter al een CO₂-gehalte tussen de 2.000 en de 3.000 ppm vastgesteld. De leerkrachten in die klaslokalen stellen ook vast dat er zich daar

sterk toegenomen concentratieproblemen voordoen en zelfs een begin van misselijkheid. Niet minder dan 85 percent van de metingen geven een CO₂-gehalte aan van 3.000 tot 6.000 ppm. Daarmee wordt de norm dus in bijzonder sterke mate overschreden. In die lokalen stelt men vast dat er een ondraaglijke geur is en dat er zware concentratiestoornissen zijn. Men stelt ook vast dat er onrust is en zelfs een aanzet tot agressief gedrag. Er zijn dus manifest een aantal problemen.

Voorzover ik weet, werden die metingen op een wetenschappelijke basis uitgevoerd, zij het wel dat ze niet door een erkend instituut werden uitgevoerd. Nu is het zo dat ik al eerder heb gevraagd dat er in het beleid aandacht zou worden gegeven aan de architecturale omstandigheden waarin jonge mensen lessen moeten volgen en waarin leerkrachten moeten functioneren. Nu heb ik de volgende concrete vragen.

Mevrouw de minister, bent u op de hoogte van de resultaten van deze metingen ? Hebt u dezelfde resultaten als deze die ik zopas heb voorgelezen ? Wat onderneemt u om de negatieve resultaten terug te dringen om zo te komen tot een betere luchtkwaliteit in de scholen ?

De voorzitter : De heer Ramon heeft het woord.

De heer Frans Ramon : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik sluit me aan bij het pleidooi van de heer Martens voor het recht van iedereen op gezonde lucht. Niemand zal twijfelen aan het belang van gezondheid voor iedereen en voor leerlingen in het bijzonder.

Ik herinner u aan mijn eigen vraag over voeding op school. De minister antwoordde daarop dat de inspectie of de visitatiecommissie daar wat meer oog voor zouden kunnen hebben. Voor deze problematiek zou ik hetzelfde willen suggereren. Zij zouden problemen op dit vlak kunnen opnemen in hun rapporten.

De voorzitter : De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik pleit niet voor ongezonde lucht, maar het is de verantwoordelijkheid van de leerkracht om tijdig de ramen open te zetten om de klas te verluchten. Anders moeten we een voorstel van decreet indienen waarin bepaald wordt dat de ramen om de vijftig minuten gedurende twee minuten open moeten staan. Hoe pertinent de bemerkingen van de heer Martens ook zijn, maatregelen van de overheid gaan me wat te

Van Dijk

ver. Het is logisch dat de vertrekken tijdig verlucht worden, net zoals we dat thuis doen.

De voorzitter : De heer Moreau heeft het woord.

De heer André Moreau : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, zoals de heer Ramon zei, is het thema van gezonde lucht vergelijkbaar met de kwestie van gezond voedsel voor de leerlingen.

Hoewel het een federale bevoegdheid is, kan hier voor gedacht worden aan de CLB's. In de meeste gevallen beschikken zij over geneesheren en verpleegkundigen. Het is hun taak toezicht te houden en zo nodig controles uit te voeren. Zij vangen signalen uit de scholen op. Als ze een ongezonde toestand vaststellen, hetzij qua voedsel, hetzij qua lucht, moeten er drastische maatregelen worden getroffen. Het mag niet bij woorden blijven. Op onze waardeschaal, althans op de mijne, is de gezondheid van iedereen en zeker van jongeren nummer één.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, collega's, deze problematiek ressorteert niet onder de bevoegdheid van het departement Onderwijs. Navraag bij de Milieu-inspectie van het departement Leefmilieu en Infrastructuur van de Vlaamse Gemeenschap en bij de federale diensten voor Volksgezondheid heeft geen informatie opgeleverd over een eventueel onderzoek dat in oktober 2000 in sommige scholen zou hebben plaatsgevonden. De afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie van het departement Economie van de Vlaamse Gemeenschap ten slotte heeft laten weten dat het Vlarem scholen geen milieuvergunningsplicht oplegt en dat er derhalve geen normen bestaan voor de concentratie van CO₂ in de lucht in klaslokalen.

Slechts indien de – mij verder onbekende – metingen waarnaar in de vraag wordt verwezen, meer concreet worden verduidelijkt, kan het onderwijsdepartement pogen verdere inlichtingen te vergaren.

Door de VLOR, afdeling TSO/BSO werd een inspiratiehandboek uitgegeven voor veilige, gezonde, toegankelijke en aantrekkelijke scholen. Daarin staan eenvoudige en zeer nuttige tips voor directies

en leerkrachten en voor alle betrokkenen. Dit handboek is uitgegeven in 1995 naar aanleiding van een gemeenschappelijke engagementsverklaring van representatieve verenigingen van inrichtende machten en opleidingscentra op 8 oktober 1992, in het Europees Jaar voor Veiligheid en Gezondheid op het Werk.

Als er een manifest probleem is, dan zullen de inspectiediensten daarvan melding maken in hun doorlichtingsverslag. De gewone gang van zaken is echter dat de leerkracht in eerste instantie zorgt voor voldoende luchtverversing. Uiteraard moet bij een bouw of verbouwing rekening worden gehouden met de ruimte die voor een bepaald aantal leerlingen vereist is.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mevrouw de minister, ik twijfel niet aan de juistheid van uw antwoord. Even juist is evenwel dat dit onderzoek wel degelijk werd uitgevoerd, en dat in 103 klassen, wat niet weinig is. Ik zal u alle informatie bezorgen over door wie en in welke omstandigheden dit onderzoek is gedaan.

U verwijst naar het handboek van de VLOR. Het heeft echter ook te maken met architecturale eisen. Heel wat klaslokalen zijn echt niet aangepast. In sommige klassen kunnen geen vensters worden opengezet, en er zijn zelfs klassen zonder vensters.

U kunt er grapjes over maken, mijnheer Van Dijk, maar dat neemt niet weg dat ik het probleem zeer ernstig neem. Ik herinner me uit mijn eigen tijd als leerkracht dat de luchtkwaliteit in de klas soms abominabel slecht was. Na een halve dag al hing er een onfrisse geur.

Mevrouw de minister, u kunt er uiteraard niet persoonlijk over waken, en ook ik ben geen voorstander van een eindeloze reglementering. We moeten echter gevoelig zijn voor de algemene kwaliteit van de omstandigheden waarin jonge mensen moeten functioneren. Dat wordt ook op de arbeidsplaats gevraagd. Ik spreek van arbeidsplaats, want wat jongeren doen, vind ik ook werken. Hun arbeid is niet minderwaardig aan de arbeid van de volwassenen. Ik vraag de minister om aandacht te besteden aan de kwestie.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de plaats van de KU Brussel in het universitaire landschap

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Becq tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de plaats van de KU Brussel in het universitaire landschap.

Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, het onderwerp van mijn vraag is hier al eens besproken. Mijn vraag om uitleg is echter zeer specifiek en heeft betrekking op de plaats van de KU Brussel in het universitaire landschap.

In het voorontwerp van decreet met betrekking tot de herstructurering van het hoger onderwijs is blijkbaar niet in al te veel ruimte voorzien voor associaties waarvan meer dan een universiteit deel uitmaakt. Dat zou kunnen betekenen dat de KU Brussel nergens een plaats kan krijgen. Ze kan bijvoorbeeld geen associatie aangaan met de KU Leuven of met de VUB. Ik heb mij laten vertellen dat er beperkende voorwaarden zijn gesteld, waardoor de KU Brussel niet met de KU Leuven maar wel met de VUB zou kunnen associëren. Uit de teksten van het voorontwerp die ik heb gelezen, blijkt dat de KU Brussel nog wel academische opleidingen kan aanbieden, zolang die beperkt blijven tot de kandidaturen.

Beide zaken die ik heb vermeld, houden een zeer enge beperking in en dat begrijp ik niet goed, zeker niet in het licht van de rol die de KU Brussel heeft gespeeld en nog speelt in de Brusselse situatie. Vroeger is de KU Brussel opgelegd een kleine universiteit te worden. Dat kan haar nu dus niet worden verweten, integendeel. Bovendien horen wij van de visitatiecommissies steeds dat er aan de KU Brussel kwaliteitsvol onderwijs wordt gegeven.

Mevrouw de minister, de KU Brussel heeft in een principieel akkoord gekozen om een associatie met de KU Leuven aan te gaan. Toch blijven tot nader order de bepalingen van het voorontwerp van decreet bestaan.

Kunt u verduidelijken wat u verstaat onder associaties ? Waarom kunnen er geen twee universiteiten in een associatie zitten ? Heb ik die bepalingen misschien verkeerd geïnterpreteerd ? Welke plaats

is er weggelegd voor de KU Brussel in de globale herstructurering van het hoger onderwijs ?

De voorzitter : De heer Vandenbossche heeft het woord.

De heer Walter Vandenbossche : Ik wil mij aansluiten bij de vraag van mevrouw Becq en even de aandacht vestigen op de plaats van de KU Brussel in het ideologisch evenwichtige landschap van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De geruchtenmolen draait en zorgt voor een grote ongerustheid. De KU Brussel maakt deel uit van onze leefwereld en van het evenwicht in Brussel. De minister was twee jaar geleden als nieuwe minister niet aanwezig op de opening van het academiejaar van de KU Brussel. Ze was wel uitgenodigd. We hebben daar toen niet veel achter gezocht. Ik hoop dat de minister een wijze beslissing neemt en de KU Brussel de plaats geeft die haar toekomt.

De voorzitter : De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert van Baelen : Ik dacht even dat mevrouw Becq mij op het verkeerde been zette. We mogen elkaar echter niet misleiden.

Mevrouw Becq, u suggereert dat voor de KU Brussel in geen enkele associatie een plaats zou zijn. U moet eerlijk blijven. U hebt het over de inhoud van artikel 79, maar u moet er dan wel de inhoud van artikel 78 bij vertellen.

Er is een verschil tussen coördinerende universiteiten waarrond een associatie kan worden gevormd en universiteiten die in een samenwerking kunnen worden opgenomen. Zeggen dat de KU Brussel in geen enkele associatie terecht kan, is dus misleidend.

De voorzitter : De heer Vandenbroeke heeft het woord.

De heer Chris Vandenbroeke : Ik ben blij dat deze vragen opnieuw aan bod komen. Er is immers nog veel onduidelijkheid en onzekerheid. Ik zet de zaken even op een rijtje. De waarheid is de waarheid. De KUB is de kleinste van onze universitaire instellingen. Ze scoorde bij de visitatiecommissie echter het best van alle Vlaamse universiteiten.

Ik hoor steeds weer zeggen dat er nu eindelijk eens netoverschrijdend moet worden samengewerkt. In het geval van het hoger onderwijs wordt daar echter heel verkrampd over gedaan. Dat is nefast. Het stemt me bijzonder ongelukkig dat er op die ma-

Vandenbroeke

nier wordt gereageerd van zodra het gaat over onderwijs voor 18-plussers.

De huidige tekst beknot de mogelijkheden van de KUB heel erg. Er wordt een overgangssituatie voorgesteld : het zal nog een paar jaar mogelijk zijn om een kandidaatsdiploma te behalen aan de KUB, daarna is het afgelopen.

Sinds lang hamer ik erop dat we het begrip ‘universitaire ruimte’ moeten uitbreiden naar alle Nederlandstalige gebieden, Brussel inbegrepen, en het op een pluriforme manier moeten invullen. Dat gaat net in tegen alle vormen van verkramping.

De heer Dirk De Cock : Mevrouw de minister, het huidige decreet bepaalt dat de KUB twee studiejaar mag aanbieden. Als daaraan niets wordt veranderd, zal het onderwijs aan de KUB uitdoven.

Als we dit willen vermijden, moet de mogelijkheid worden gecreëerd dat de KUB zich associeert met een andere instelling. Dat zal niet gemakkelijk zijn, want het gaat om een bijzonder kleine entiteit. Dat neemt niet weg dat ze belangrijk is, onder meer voor de Nederlandstalige aanwezigheid in Brussel.

We moeten deze zaak in een breder perspectief zien. Vlaanderen heeft ongeveer 6 miljoen inwoners. Volgens de Europese standaarden stemt dat overeen met drie volwaardige universiteiten. Momenteel hebben we Leuven, Gent en de rest, in de eerste plaats de as Antwerpen-Brussel. In Antwerpen werken levensbeschouwelijk verschillend georiënteerde instellingen nu al samen. Als die ooit een alliantie zouden aangaan met de VUB, dan belet niets dat ook de KUB in deze associatie zou worden opgenomen. De levensbeschouwelijke oriëntatie van de KUB is daarbij van ondergeschikt belang.

Misschien is het nog wat vroeg om hierover te beginnen. Niettemin meen ik dat we in deze richting moeten gaan.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, CD&V acht het onontbeerlijk dat bij de totstandkoming van samenwerkingsverbanden de vrijheid van de betrokken instellingen onverkort wordt geëerbiedigd. Het is niet de taak van de overheid om in deze aangelegenheid sturend op te treden. Ze moet enkel een algemeen kader vastleggen. In dit opzicht neem ik duidelijk afstand van de opmerkingen van de heer De Cock.

De heer Dirk De Cock : Mijnheer Martens, ik merkte alleen maar op dat een dergelijke samenwerking mogelijk is, niet dat ze per se moet.

De heer Ludo Sannen : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik sluit me aan bij de heer Martens. De overheid moet een kader creëren dat de hoger-onderwijsinstellingen toelaat zelf initiatieven te ontwikkelen. Aan de andere kant mag het ook niet zo zijn dat de hogescholen en universiteiten een kader ontwerpen waaraan de overheid zich maar moet aanpassen.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik vrees dat ik de vraagstellers zal ontgoochelen met mijn antwoord, want dat zal zeer kort zijn. Het voorontwerp waarnaar u verwijst, mevrouw Becq, is een werkversie. Het is reeds de zoveelste versie, maar nog steeds niet de definitieve. Momenteel wordt nog steeds over een en ander overlegd, niet alleen over dit onderwerp. Telkens geeft dat aanleiding tot bijstellingen van bepaalde artikels.

Zoals u wellicht weet, is een van de punten op het overleg de plaats en de leefbaarheid van de KUB. Ook vandaag worden daaraan nog besprekingen gewijd. Om een moeilijk dossier niet nog moeilijker te maken, denk ik dat we dit informeel overleg best zijn gang laten gaan. Ik denk dat het beter is dat ik hierover vandaag geen verdere verklaringen afleg, in het belang van het dossier. We laten het dossier beter verder evolueren. Binnen enkele weken zal het dossier worden voorgelegd aan de regering voor de eerste principiële beslissing. Ik ben ervan overtuigd dat er nog bijstellingen zullen kunnen gebeuren met betrekking tot de procedure. Er is vandaag nog geen definitieve versie om aan de regering voor te leggen. Wellicht is dat volgende week of over tien dagen wel het geval. Wij zullen daarover nog zeer uitgebreid van gedachten wisselen op het moment dat het hier in de commissie arriveert.

De voorzitter : Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Mevrouw de minister, beleefdheidshalve bedank ik u voor uw antwoord. Ik hoop dat u toch onthoudt dat u rekening moet houden met de kwaliteit die de KUB levert, en met de vrije ideologische keuze die ook in Brussel mogelijk moet zijn. Vanuit Koekelberg en vanuit de VUB moet er ook in Brussel een Vlaamse aanwezigheid zijn. Ik denk dat u in het decreet een glo-

Becq

baal kader kunt creëren waarin die ideologische vrijheid en die keuzevrijheid aanwezig zijn. Het voortbestaan van de KUB moet worden gegarandeerd.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Dirk De Cock tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de problematiek van overzitten in het middelbaar onderwijs

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer De Cock tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de problematiek van overzitten in het middelbaar onderwijs.

De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, in de Standaard van 18 oktober laatstleden staat wat verdoken een klein artikel over het overzitten in het middelbaar onderwijs.

De heer Hazette, minister voor Secundair Onderwijs in de Franse Gemeenschap, antwoordde op een interpellatie dat jongens in het middelbaar onderwijs vaker een jaar moeten overzitten dan meisjes. Meisjes lopen gemiddeld minder schoolachterstand op, maar ze ondervinden daarvan in het hoger onderwijs en op de arbeidsmarkt weinig voordelen. Het is een eigenaardige vaststelling dat meisjes globaal gezien geen voordeel halen uit de voorsprong die ze in het middelbaar onderwijs hebben opgebouwd. Jongens gaan in de Franse Gemeenschap vaker naar de universiteit, terwijl meisjes eerder belanden in het hoger onderwijs van één cyclus.

Mevrouw de minister, geconfronteerd met deze gegevens van over de taalgrens heb ik ook een aantal vragen over onze situatie.

Klopt het dat in Vlaanderen gemiddeld meer jongens dan meisjes zittenblijven in het middelbaar onderwijs ? Over welk percentage gaat het ? Wat is de verhouding tussen jongens en meisjes ?

Zijn er aanwijsbare oorzaken voor een eventueel hoger percentage zittenblijvers bij de jongens ?

Klopt het ook voor Vlaanderen, dat een eventueel procentueel opgebouwd voordeel voor meisjes in het middelbaar onderwijs, in het hoger onderwijs niet gehandhaafd blijft ? Wat zou hiervan de oorzaak kunnen zijn ?

Op welke manier kan men het 'mannelijk overzitten' in het middelbaar onderwijs indijken ?

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, collega's, ook in Vlaanderen doen jongens vaker dan meisjes een jaar over in het secundair onderwijs. Het absoluut en relatief aantal zittenblijvers in het voltijds gewoon secundair onderwijs, opgesplitst naar geslacht, voor het schooljaar 2000-2001, ziet er uit als volgt. Voor meisjes bedraagt het totaal aantal leerlingen 202.617, waarvan 9.178 of 4,53 percent zittenblijvers. Voor jongens bedraagt het totaal aantal leerlingen 208.254, waarvan 16.696 of 8,02 percent zittenblijvers.

Wat de verklaringen voor het vastgestelde verschil in schoolse prestaties betreft, wijst de onderzoeksliteratuur naar heel uiteenlopende factoren, van biologische, sociaal-culturele, psychologische, onderwijskundige en psychometrische aard. De literatuur is echter ook contradictorisch en meestal gebaseerd op buitenlands onderzoek. Daarom, en omdat veelgehoorde veronderstellingen in de media en de publieke opinie op zijn minst voorbarig zijn, gaf ik in 1999 de opdracht voor twee onderzoeken over de genderproblematiek in het onderwijs. Het eerste bestudeert de verschillende schoolprestaties van jongens en meisjes in Vlaanderen. Het betreft het Obpwo-project 99.05, 'Onderzoek naar het verschil in schools presteren tussen jongens en meisjes in Vlaanderen', onder leiding van de Leuvense professoren Van Damme en De Munter en co-promotoren Glorieux en Elchardus van de VUB.

In het tweede onderzoek wordt nagegaan of de man-vrouwsamenstelling van het onderwijspersoneel van invloed is op prestaties en waarden van jongens- en meisjesleerlingen. Dit Obpwo-project 99.01 is getiteld 'Het geslacht der leerkrachten. Een onderzoek naar de impact van de seksesamenstelling van het leerkrachtenkorps en van de sekse van de leerlingen'. Het wordt geleid door de VUB-professoren Glorieux en Elchardus. De onderzoeksresultaten zullen volgend voorjaar beschikbaar zijn. Zonder op de studies vooruit te lopen, wil ik hier

Vanderpoorten

alvast toch een paar speculaties in de media en publieke opinie nuanceren.

De schoolachterstanden tekenen zich vooral af vanaf het tweede jaar secundair onderwijs. Slechts weinig jongens en meisjes lopen schoolachterstanden op in het lager onderwijs en het verschijnsel is daar bij beide seksen quasi gelijk verspreid, namelijk gemiddeld 2,26 percent. Dat lijkt erop te wijzen dat de vaak aangehaalde taalvoorsprong van meisjes geen voordeel voor hen betekent van bij het begin van de schoolcarrière, of van meet af aan onzekerheid en verstorend gedrag bij jongens in de hand werkt.

Er wordt vaak gesteld dat de vervrouwelijking van het onderwijs minder identificatiemogelijkheden zou bieden voor de jongens. Hun welbevinden en/of prestaties zouden daardoor negatief worden beïnvloed. Daarbij wordt aangenomen dat onderwijspersoneel vandaag voor het overgrote deel vrouwelijk is. Van een toename van vrouwen in het leerkrachtenkorps is vooral in het basisonderwijs sprake. Cijfers voor 1999-2000 geven aan dat 78,5 percent van het onderwijzend en bestuurspersoneel in het gewoon basisonderwijs vrouw is. In 1989 was dat 73 percent. In het secundair onderwijs is er sinds 1996 een licht overwicht van vrouwen. Vrouwen maken er 54,9 percent van het onderwijzend en bestuurspersoneel uit. Tien jaar geleden was dat 49,1 percent.

Op directieniveaus vormen mannen de meerderheid : 62 percent in het gemeenschapsonderwijs en 82 percent in het vrij gesubsidieerd onderwijs. Er is zelfs – door toedoen van het vrije net – een spectaculaire vermannelijking de laatste jaren. In 1979 hadden nog evenveel mannen als vrouwen directiefuncties.

Hoewel vrouwelijke studenten iets talrijker en vlotter dan mannen hoger onderwijs doorlopen, zijn vrouwen ondervertegenwoordigd in het docentenkorps. Voor hogeschoolonderwijs is de seksesamenstelling 42,7 percent vrouwen en 57,3 percent mannen. In de Vlaamse universiteiten is slechts 13 percent van het zelfstandig academisch personeel een vrouw met wie vrouwelijke studenten zich kunnen identificeren.

Een ander verband dat vaak wordt gelegd met de verschillende prestaties van jongens en meisjes, is de invoering van gemengd onderwijs. Over de effecten van het samenzetten van jongens en meisjes bestaat veel onenigheid in wetenschappelijke kringen, internationaal en bij ons. In sommige landen,

bijvoorbeeld Denemarken, geeft men voor bepaalde vakken opnieuw gescheiden les. Doorslaggevend argument is dan dat met uniseksgroepen in een meer constructieve sfeer kan worden lesgegeven, wat zou leiden tot betere prestaties. Ik wil ook hier de resultaten van de onderzoeken aan de KUL en de VUB afwachten. Maar in ieder geval is het gemengd onderwijs voor de Vlaamse situatie geen algemeen doorgedrongen praktijk. De school- en klasrealiteit van leerlingen laat een aanzienlijk genuanceerder plaatje zien. Het gemengd worden van instellingen is in vele scholen een heel geleidelijk proces waar jaren overgaan.

71 percent van de basisscholen is evenwichtig gemengd met tussen de 40 en 60 percent leerlingen van eenzelfde geslacht. 8 percent van de lagere scholen is echter totaal niet gemengd. De overige 21 percent basisscholen zit daar ergens tussenin. Voor de secundaire scholen levert dit een ander beeld op : 38 percent is evenwichtig gemengd, 3 percent is totaal niet gemengd. De overige 59 percent heeft een overwicht van meisjes of jongens. De vermenging naar geslacht in het vrij secundair onderwijs is nog anders verdeeld. Slechts 23 percent is evenwichtig gemengd, 4 percent is uniseks. Dat betekent meteen dat de leerlingenpopulatie in een aanzienlijk aantal scholen in Vlaanderen heel onevenwichtig is samengesteld. Maar zelfs bij evenwichtig gemengde scholen is er vaak sprake van een sterke geslachtsscheiding met seksehomogene klassen per studierichting. Ik verwijs bijvoorbeeld naar het verschil tussen de opleiding verpleegaspirant en mechanica.

Meer jongens dan meisjes hebben minder vlotte secundaire schoolloopbanen, maar recent of toenevend is dit verschijnsel geenszins. Gaan we terug in de tijd en bestuderen we bestanden die licht werpen op hoe goed jongens en meisjes het in het Vlaams onderwijs de voorbije decennia deden, dan blijkt deze genderkloof een constante te zijn. Over het algemeen zijn de schoolprestaties van jongens iets minder goed. De Vlaamse databestanden zijn echter bemoedigend : het fenomeen neemt veeleer af.

Wat de participatie van vrouwen in het hoger onderwijs betreft, zijn de vrouwelijke studenten in het Vlaams hoger onderwijs in de meerderheid : 54 percent vrouwen tegenover 46 percent mannen. Dit overwicht is uitgesproken in de ééncyclusopleidingen aan de hogescholen. Hier telt men 59 percent vrouwelijke studenten tegenover 41 percent mannelijke studenten. Maar ook aan de universiteiten is het aantal vrouwen groter dan het aantal mannen : 54 percent van de universiteitsstudenten zijn vrouwen. Enkel in de hogeschoolopleidingen

Vanderpoorten

van twee cycli is het aantal mannen groter dan het aantal vrouwen : 59 percent mannen tegenover 41 vrouwen. Neemt men het aantal universiteitsstudenten en het aantal studenten aan de tweecycloopleidingen van de hogescholen samen, dan is de man-vrouwverhouding ongeveer 50 percent.

Uit de evolutietabellen komt duidelijk de vervrouwelijking van de universitaire opleidingen naar voren. Vanaf het academiejaar 1996-1997 telt men meer vrouwen dan mannen aan de Vlaamse universiteiten. In een periode van zes jaar is het aandeel van de vrouwen met ongeveer 5 percent toegenomen. Deze tendens zal zich wellicht de komende jaren nog voortzetten, zoals blijkt uit de evolutie van de generatiestudenten.

In de hogeschoolopleidingen is van een dergelijke uitgesproken evolutie veel minder sprake. De één-cycloopleidingen kennen een lichte toename van het aantal mannen over de voorbije zes jaar. In de opleidingen van twee cycli is een omgekeerde beweging merkbaar : het aantal vrouwen neemt er licht toe. Uiteraard zijn er afhankelijk van het studiegebied binnen de drie vormen van hoger onderwijs nog aanzienlijke verschillen in de man-vrouwverhouding. Kortom, een blik op de instroom en de slaagcijfers leert dat deze niet genderneutraal zijn.

Bij niet minder dan een derde van de studierichtingen in het hoger onderwijs bedraagt de deelname van een geslacht driemaal of meer het participatieaandeel van het andere geslacht. Veralgemeenend kan men stellen dat een aanzienlijk deel van de vrouwen een diploma behaalt dat traditioneel minder goed in de markt ligt qua aanzien, verloning en/of aantal vacante arbeidsplaatsen. De studiekeuze wordt dus nog steeds sterk gekenmerkt door een seksesegregatie.

Uit diverse onderzoeken is gebleken dat meisjes hun intelligentie en capaciteiten veeleer onderschatten, waardoor ze opteren voor enigszins als 'veiliger' aangevoelde studiekeuzes, terwijl jongens geneigd zijn hun eigen niveau te overschatten. De zogenaamde 'cascade' speelt dus sterker bij de mannelijke studenten. Kijkt men naar de slaagcijfers en naar het aantal uitgereikte diploma's, dan merkt men hier ook het overwicht van de vrouwelijke studenten. Enkel voor de hogeschoolopleidingen van twee cycli slagen percentueel meer mannen dan vrouwen.

Deze cijfers weerspiegelen grotendeels de man-vrouwverhoudingen wat betreft het aantal inschrijvingen. Ze geven daarenboven ook aan dat de

slaaagpercentages van de vrouwen lichtjes hoger liggen dan bij de mannen. Bekijken we de slaagpercentages van vrouwen en mannen in het hoger onderwijs, dan is ook hier sprake van een gendereflect : de slaagpercentages van mannen liggen voor zo goed als elk studiegebied systematisch wat lager dan die van vrouwelijke studenten.

Hoe kunnen we dat 'mannelijk' overzitten indijken ? De onderzoeksrapporten van de lopende genderstudies zullen ons ongetwijfeld veel wijzer maken over de factoren die spelen bij de differentiële prestaties. Bepaalde groepen – jongens en meisjes – worden geconfronteerd met problematische en uiterst complexe mechanismen. Het bekende watervalfenomeen in het leerplichtonderwijs en de problematiek van de overgang van het secundair onderwijs naar het hoger onderwijs – de SOHO-problematiek – illustreren dit.

Het is onze betrachting dat de op stapel staande hertekening van onder andere het gelijkekansenbeleid zou bijdragen tot een zo ver mogelijk brengen van de ontwikkeling van jongeren, zowel van jongens als van meisjes. Voor het nemen van verdere concrete maatregelen wacht ik uiteraard het resultaat van de eerder vermelde onderzoeken af.

Mijnheer De Cock, ik bedank u voor uw vraag. Dit heeft immers heel wat materiaal opgeleverd vanuit de administratie en vanuit het departement. Op basis van de reeds uitgevoerde onderzoeken kunnen bepaalde verhoudingen en evoluties inderdaad merkwaardig worden genoemd. Er is ook het aspect van de verhoudingen tussen leerkrachten aan de ene kant en directiefuncties aan de andere kant. Al deze zaken zeggen heel veel over hoe in onze maatschappij de genderfenomenen nog altijd een zeer sterke rol spelen.

De voorzitter : De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock : Mevrouw de minister, ik dank u voor uw uitgebreid en verduidelikend antwoord. Ik onthoud ook dat we de studie nog afwachten om verder en dieper op deze problematiek in te gaan. Ik ben ook gelukkig te vernemen dat vrouwen veel dichterbij het intellectuele nirwana staan, maar het eigenlijk zelf niet beseffen, terwijl mannen veeleer de 'missing link' zijn. (*Gelach*)

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 15.50 uur.*